

Formandens kommentar til den folkekirkelige situation 2022

Det er kun 10 måneder siden, vi sidst var samlet til årsmøde. Sidste år udsatte vi årsmødet et par måneder i håb om, at corona-epidemien og de tilhørende restriktioner gav os mulighed for at mødes. Det lykkedes til dels. Vi fik gennemført delegeretmødet, men det var uden årsmødedeltagere og uden inviterede gæster fra samarbejdspartnere. Derfor er det virkelig glædeligt, at vi i dag kan samles til et helt normalt delegeretmøde og årsmøde.

Pludselig synes epidemien at være på lang afstand. Vi bruger ikke længere tid på at tjekke de daglige smittetal og indlæggelser eller følge statsministerens live-transmitterede pressemøder med budskaber om nye restriktioner. Vi kan jo konstatere, at genåbningen af samfundet gik meget hurtigt, og på det område var Danmark i front i forhold til verdens øvrige lande. Det positive i den sammenhæng er også, at i genåbningsplanen var folkekirken tænkt med på lige fod med andre sektorer.

Sidste år på delegeretmødet lagde jeg op til, at vi burde drøfte de erfaringer, vi har haft med corona-krisen. En drøftelse, der bør være bred både i deltagerkreds og i temaer. Det er vigtigt, at vi lærer af alle de erfaringer, der er gjort de seneste to år. Det gælder både folkekirkens placering i samfundet i forhold til andre sektorer, og hvem der egentlig styrer folkekirken i krisesituationer. Vi så jo undervejs tendenser til, at der var mere statskirke end folkekirke.

Det er lige så vigtigt, at vi får drøftet, hvad krisen har betydet for kirkelivet – for dåben, for gudstjenestedeltagelsen eller for de mange andre kulturelle og kirkelige aktiviteter i tilknytning til kirken.

Men sandheden er vel, at vi efter den 1. februar, hvor covid-19 ikke længere var at betragte som en samfundskritisk sygdom, var meget hurtige til at komme tilbage til vores normale liv. En mulig forklaring kan være, at mediernes interesse for epidemien meget hurtigt forsvandt og blev afløst af en ny krise. Under alle omstændigheder har vi ikke fået den grundige evaluering og erfaringsopsamling fra corona-tiden, som jeg stadig mener, at der er behov for.

3 uger efter at landet igen var fri for restriktioner, og vi kunne nyde vores normale frihed uden mundbind, regelmæssige tests, afstandskrav med mere, oplevede vi, at Rusland angreb et selvstændigt land – Ukraine. Væk var corona, både i vores bevidsthed og i medierne. I stedet blev uroen for, hvad det er for en verden, vi er på vej ind i, forstærket. De færreste, der er til stede i dag, har oplevet 2. verdenskrig, og det er over 30 år siden, den kolde krig blev afblæst. Men pludselig blev vi vidner til, at krig også er en mulighed tæt på vores egne breddegrader.

De første uger af krigen medførte det en voldsom strøm af flygtninge fra Ukraine til Vesteuropa og også til Danmark. I starten gjorde vi klar til at modtage op mod 100.000 flygtninge, men heldigvis er forventningerne reduceret til mellem 25.000 og

30.000. Folkekirken har på bedste vis bidraget til at tage godt imod flygtningene. Der blev etableret suppekøkkener, fællesskaber for børnene og lavet indsamlinger, og kirkens rum blev stillet til rådighed for gudstjenester og andagter.

Vi frygter, at sygdom og krig kun er begyndelsen på vores trængselstider. Måske ser vi kun afslutningen på begyndelsen af en krig, der vil vare længe og kan få store konsekvenser. Mediernes opmærksomhed er flygtig, og det der varer længere end et breaking news-øjeblik, glider nemt ud af vores fælles samtale. Alligevel fornemmer jeg en uro og bekymring for, at dette vil ændre vores samfund og vores tilværelse. Det er ikke kun vores sikkerhed, der er truet. Ganske vist foregår de daglige krigshandlinger 2-3.000 km. væk, men kan vi være sikre på, at vores egen infrastruktur er beskyttet mod cyber-angreb, der ikke er begrænset af afstande?

Mere nærværende er bekymringen for de økonomiske konsekvenser af krigen. Vi mærker det som stigende inflation og kraftigt stigende priser på energi. Måske står vi over for, at energiforsyningerne bliver afbrudt. Globalt er det langt mere bekymrende, hvis det udvikler sig til en fødevarekrise. En langvarig krig kan således få store konsekvenser for os alle i den kommende vinter.

Og hvem kan næsten huske tilbage til tiden før corona, hvor vi alle var optaget af klimakrisen?

Måske kan vi kun forholde os til én krise ad gangen. Problemerne forsvinder dog ikke, fordi vi kigger væk.

Krigens nærvær, corona-krise og klima-krise rammer os hver især og kan give os bekymringer eller angst for fremtiden. Frygt og mismod risikerer at lamme os, så vi ikke ser noget lys eller håb forude. For hvad tør vi håbe på?

Jeg vil gerne indrømme, at det har været svært at finde det gode svar på netop det spørgsmål. Det konstante kriseberedskab tærer på kræfterne og overskuddet, men svaret kan ikke være at lade stå til og give op. Lad os derfor ikke glemme håbet.

.....

Det typiske menighedsrådsmedlem vil måske spørge: Hvordan kan vi som folkekirke møde fremtiden med positive forventninger, når vi ser på deltagelsen ved det seneste menighedsrådsvalg, når vi ser aldersgennemsnittet på den gudstjenestefejrende menighed, når der mangler frivillige til at løfte de opgaver, vi som menighedsråd gerne vil iværksætte?

Måske er præmissen for sådanne bekymrede spørgsmål forkert. Er deltagelsen ved menighedsrådsvalg et problem, når man sammenligner med medlemskabet af de politiske partier? Knap 2 pct. af vælgerne er i dag medlem af et politisk parti, så måske er den dalende interesse snarere et vilkår? Er højmesse det eneste sted, hvor man kan samles til gudstjeneste? Hvorfor vil vi iværksætte opgaver, som der ikke er frivillige til at løfte? Måske skal vi fokusere mere på det, der er muligt og giver mening her og nu.

.....

Himmelske Dage i Roskilde er afsluttet for et par uger siden. Her var temaet "Grib fremtiden". Temaet retter vores opmærksomhed på at møde fremtiden med det håb og de forandringer, som vi ser som nødvendige. Håbet bliver da en mulighed, som ikke bare gælder fremtiden, men også vores ageren her og nu. Håbet forandrer og giver os et andet perspektiv. Håbet om forandring i fremtiden giver mulighed for fornyelse allerede her og nu. Det kræver, at vi forstår, hvor vi kom på afveje; at vi åbner os for tilgivelsens mulighed.

Som en del af Himmelske Dage var vi med til at arrangere Folkekirkemødet i samarbejde med en række andre folkekirkelige organisationer og aktører. Det var – bortset fra fremmødet – en meget vellykket dag, hvor det første tema omhandlede den næste generation i folkekirken. Jeg skal med det samme beklage, at temaet gjorde unge til den næste generation. Som flere af de unge stemmer påpegede, så er unge også en del af folkekirkens nutid, og de skal naturligvis tages alvorligt her og nu på egne præmisser.

Folkekirkemødet gav ikke et entydigt svar på, hvordan unge får en tilknytning til folkekirken. Men alligevel var det meget opløftende, at det fra de unge blev fremhævet, at de ønsker ansvar, de ønsker rum til fornyelse – ikke sådan at folkekirken skal laves om til en ungdomskirke, men at der gøres plads til, at unge kan være med på deres egne betingelser.

FUV har for kort tid siden færdiggjort anden del af den store befolkningsundersøgelse, som viser danskernes holdninger og forventninger til folkekirken. Det skal vi høre mere om på søndag. Undersøgelsen viser bl.a., at de yngre generationer har nogle andre forventninger til folkekirken. De signaler skal vi være dygtige til at opfange og dermed vurdere, hvilke konsekvenser det bør have for vores kirke lokalt. Det er en opgave, som kan være svær at løfte uden at inddrage unge aktivt i løsningen.

Alternativt kan vi også, som en ung, der på forhånd var interviewet på gågaden i Roskilde, foreslog, på spørgsmålet om, hvad der kunne få ham til at bruge folkekirkerne – bare skrue lidt ned for det religiøse. Det er jeg nu ikke sikker på, og denne påstand blev også modsagt af flere af de unge på Folkekirkemødet.

De unges engagement vækker håb, og det er vores fælles opgave, at dette håb ikke bliver kvalt.

.....

Om kort tid fortsætter arbejdet med liturgien i folkekirken. I første omgang etableres der et liturgisk forum, som skal understøtte det liturgiske arbejde. Vi har lagt vægt på, hvordan det myndige lægfolk kan inddrages i arbejdet, og vi har arbejdet for at sikre, at liturgisk forum også får til opgave at formidle inspiration til menighedsrådene. Nu skal rammerne for liturgisk forums arbejde fastlægges, og der er heldigvis lagt op til, at en bred kreds af interessenter bliver inddraget.

Samtidig afventer vi, at Kirkeministeriet nedsætter en dåbskommission, og at det gejstlige tilsyn med liturgien bliver belyst. Jeg forventer, at Landsforeningen vil få en væsentlig rolle begge steder.

Samtalen om liturgi fortsætter resten af dette årti. Det er en god anledning til, at vi også lokalt i menighedsrådene fortsætter med at forholde os til gudstjenestens form og indhold. En fortsat samtale om kernen i vores tro og i vores praksis kan også være med til at fastholde fokus på det centrale i vores opgave.

Lysten til at tale om det væsentlige vækker håb for fremtiden.

.....

For en måned siden lød startskuddet til projektet, som skal arbejde med folkekirkens grønne omstilling. 700 mennesker var samlet til konference i Fredericia. Alene deltagerantallet viser, at det er et emne, som optager mange i folkekirken. Vi løser måske ikke klimakrisen alene gennem denne indsats. Som det er blevet formuleret, udgør folkekirkens CO₂-udledning 1 promille af 1 promille af den globale udledning. Fra konferencen blev vi inspireret til, at den grønne omstilling måske i mindre grad er et CO₂-projekt og i større grad er et biodiversitetsprojekt. Vi kan hurtigt komme til at fortabe os i, om vi skal bidrage med 60 % eller 70 % reduktion i folkekirken, eller om vi blot skal bidrage med det, vi kan. Meget af dette bidrag vil komme under alle omstændigheder i takt med, at samfundets energiforsyning omlægges, eller at der stilles nye krav til drift af landbrugsjorder, affaldssortering m.v. Opgaven bliver, at vi også i folkekirken udnytter de muligheder, der er for løsninger, der giver et konkret bidrag til både det økonomiske regnskab og til CO₂-regnskabet.

Men det væsentlige er, at vi bidrager til at øge biodiversiteten. De arter, der uddør på grund af forringet biodiversitet, kan ikke genskabes. Næsten 2.000 dyre- og plantearter er truet af udryddelse i Danmark. Det skyldes blandt andet intensiv dyrkning af landbrugsjorden, udbygning af vejnettet og byerne og brugen af pesticider. Også på dette område har folkekirken noget at bidrage med. Vi kan bruge den jord, kirken ejer, og indrette vores kirkegårde på en måde, så de i større grad tager hensyn til at styrke biodiversiteten.

Et andet område, hvor handlingerne ligger lige for, er vores kost. Nu kan der være stor forskel på, hvor meget mad der spises i kirkerne og sognegårdene rundt omkring. Men hvis vi blot ændrer vores kostvaner fra den, som en gennemsnitsdansker indtager, til en kost, der følger de danske kostråd, kan vi reducere vores klimaaftryk med 30-40 % i forhold til maden. Derfor er der også tilbud om en grøn frokost på søndag, som afslutning på årsmødet.

Med den grønne indsats er det oplagt at tænke, at der er håb forude.

.....

Det danske samfund er fortsat præget af en demografisk udvikling, hvor mennesker i stigende grad søger mod byerne. Det er en udvikling, som også medfører, at institutioner og virksomheder flytter med og lægges sammen. En centralisering. På nogle områder forsøger man så at imødegå denne udvikling ved f.eks. at flytte nogle statslige arbejdspladser eller uddannelsesinstitutioner til provinsen. Men uagtet disse tiltag, så går udviklingen i én retning.

Den udvikling er en kæmpe udfordring for folkekirken og den vil vokse de kommende år. Ved sidste års delegeretmøde tog vi hul på en stor diskussion om folkekirkens tilstedeværelse i hele landet. Vi har lagt ud med en ambition om, at folkekirken skal være til stede lokalt i hele landet. Men hvad betyder det, at folkekirken er til stede? Hvad er det vigtigste, for at man kan tale om, at folkekirken er til stede? Er det vigtigste, at de fysiske rammer er i orden, og at kirken er vedligeholdt, eller er det, at der er et kirkeligt liv? Er det, at der er en præst til stede, eller er det, at kirken er et samlingspunkt lokalt?

Den store udfordring er at finde denne balance. Vi kan ikke anvende den store fællesnævner for alle sogne rundt om i landet. Der er jo stor forskel på, om man bor i Lodbjerg Sogn i Thy med 26 folkekirkemedlemmer og en middelalderkirke, som godt nok er Danmarks mindste, eller man bor på Islands Brygge med over 18.000 medlemmer og 1½ kirke af nyere dato. Men tilstedeværelsen handler også om medlemsprocenter, dåbsprocenter, afstand til nabokirken, økonomi og mange andre forhold. Men det er vigtigt, at vi kan møde hinanden i en åben samtale om folkekirkens fremtid.

Vi tager i morgen hul på diskussionen om en solidarisk folkekirke. For vi kommer ikke uden om, at folkekirkens tilstedeværelse også handler om økonomiske ressourcer. Hvordan fordeler vi folkekirkens ressourcer bedst, så folkekirken kan være til stede alle steder i landet? Vi har brug for en folkekirke alle steder, hvor der kaldes på os, fra menigheder i byen og på landet, når der kaldes på folkekirken fra samfundet, eller hvor der er behov for folkekirkelig tilstedeværelse for at bevare og opbygge lokalsamfund eller for at møde behov de steder, hvor der ikke er en menighed til at kalde. Det er en opgave, som vi kun kan løse i fællesskab.

Viljen til at se ud over sit eget i solidaritet med resten af folkekirken er en kilde til håb.

.....

Der har ikke været mange emner på regeringens lovkatalog for folkekirken. Det er desværre ikke et udtryk for, at der ikke er behov for, at lovgivningsmagten interesserer sig for folkekirken. På sidste års delegeretmøde fik bestyrelsen et klart mandat til at arbejde for, at Landsforeningen får forhandlingsret ved kommende overenskomster. Vi præsenterede et konkret og gennearbejdet forslag til, hvordan det kunne tilrettelægges med et lønningsnævn.

Bestyrelsen fik også et klart mandat til at arbejde for øget indflydelse til lægfolket på folkekirkens fælles økonomi. Det vil være med til at styrke det medlemsdemokrati i folkekirken, der blev etableret med menighedsrådene i 1903.

Det stod også klart, at vi med disse to emner indleder en langsigtet proces, som ikke finder en afklaring på denne side af et folketingsvalg. Desto vigtigere er det, at vi får talt med politikere og andre aktører i folkekirken, så tankerne kan modnes og forhåbentlig finde plads i et kommende regeringsgrundlag.

Jeg håber i det hele taget, at vores folkevalgte politikere vil være lydhøre for de ønsker, som folkekirken i fællesskab bringer frem. Denne lydhørhed er forudsætningen for, at den nuværende folkekirkeordning med sin balance mellem det parlamentariske demokrati og folkekirkens medlemsdemokrati fortsat giver mening.

Der blev dog plads til en mindre revision af økonomiloven, som efter planen skal fremsættes i Folketinget til efteråret, hvis ikke der kommer et folketingsvalg på tværs. Selvom oplægget har været mindre ambitiøst, end vi kunne have ønsket, er det dog min vurdering, at forslagene vil give større frihed og mere fleksibilitet til menighedsrådene, så man kan tilrettelægge opgaverne efter de lokale forhold og vilkår. Det er glædeligt. Der er dog en række principielle opmærksomhedspunkter, som vi sammen bør forholde os til, inden vi tilslutter os forslagene. Den diskussion vender vi også tilbage til i morgen.

Vi skal dog ikke forvente, at dette forslag alene vil løse problemet med lange sagsbehandlingstider i Kirkeministeriet eller vil ændre væsentligt på balancen mellem, hvad der kan besluttes lokalt, og hvad der skal godkendes på et mere centralt niveau.

Men det er glædeligt, at der er vilje i både Kirkeministeriet og i Folketinget til at gøre hverdagen lidt lettere for menighedsrådene.

Det har betydning for folkekirkens medlemsdemokrati, at det er attraktivt at stille sig til rådighed for arbejdet i et menighedsråd. Derfor skal vi fortsætte arbejdet med at gøre det lettere at være menighedsrådsmedlem. Administrative lettelser kan komme fra ændringer i lovgivningen. Regelforenklning, større fleksibilitet og mere lokal kompetence vil derfor fortsat være kerneområder. Det vil der være fokus på ved en eventuelt kommende revision af menighedsrådsloven.

Men vi kan også gøre det lettere ved at organisere arbejdet anderledes. Det kan handle om at give tid til de væsentlige drøftelser om den lokale kirkes liv og vækst på menighedsrådets møder. Det kan være et spørgsmål om at uddelegere nogle af menighedsrådets opgaver til ansatte, enten i det enkelte menighedsråd, hvis man har ressourcerne til det, eller i samarbejde med andre menighedsråd. Nogle steder kan det også være relevant at benytte de kommende muligheder i økonomiloven for at delegere opgaver til provstiudvalget. Endelig kan det være oplagt at se på, om menighedsrådsstrukturen lokalt bedst understøtter det kirkelige arbejde i området.

Alt for mange steder i landet oplever vi desværre også, at interne konflikter i menighedsrådet får lysten til at påtage sig ansvaret for den lokale kirke til at forsvinde. Vi har som menighedsrådsmedlemmer et ansvar over for vores menighed. Derfor kan vi ikke tillade os at lade personlige ambitioner eller uoverensstemmelser ødelægge samarbejdet. Vi bliver nødt til at opbygge en kultur, der fremmer god ledelse, en kultur, der styrker samvirket i menighedsrådet, og en kultur, der reelt inddrager ansatte og frivillige i samspillet om arbejdet i den lokale kirke. Vi skal dygtiggøre os som lægfolk. Udvikling af en helt ny uddannelse for menighedsrådsformændene bliver de kommende år et skridt på vejen.

Det er nu, at vi skal lægge grunden for et vellykket menighedsrådsvalg i 2024. Ved at åbne menighedsrådsarbejdet op gennem at inddrage andre og synliggøre menighedsrådets betydning, kan vi sænke barriererne for at påtage sig det forpligtende ansvar, som det er at sidde i menighedsrådet. Vi er menighedens repræsentanter, og derfor bør menighedsrådet ikke være et lukket rum, der er adskilt fra kirkens arbejde i øvrigt. Og så skal vi sørge for at holde orden i eget hus, så andre har lyst til at være sammen med os om opgaven. Vi skal være gode ambassadører for det givende, meningsfulde og vigtige menighedsrådsarbejde.

Hvis det lykkes, er der grundlag for at gå i gang med overvejelser om rekruttering af medlemmer til de kommende menighedsråd. Vi skulle gerne have så mange kandidater, der bredt repræsenterer sognets medlemmer på tværs af alder, køn, erfaring og kompetencer, at der bliver mulighed for et reelt valg. Vi bør også interessere os for, at folkekirkens medlemsdemokrati på alle niveauer er afhængigt af, at der bliver givet et reelt mandat til menighedsrådets medlemmer. En større åbenhed om menighedsrådsarbejdet og inddragelse af andre kan også være med til at øge deltagelsen på de kommende valgforsamlinger.

Så vil der være håb for, at menighedsrådene fortsat udgør fundamentet i folkekirken.

.....

Debatten om folkekirkens psykiske arbejdsmiljø har fyldt meget de seneste måneder og dækker over forskelligartede og komplekse udfordringer, som ikke altid er fuldt ud afdækkede. Problemer med arbejdsmiljø kan skyldes konflikter og samarbejdsproblemer mellem præster, mellem præster og provster, mellem præster og øvrige ansatte, mellem ansatte, mellem præster og de valgte medlemmer af menighedsrådet, mellem menighedsråd og ansatte, eller som nævnt kan der være tale om interne konflikter i menighedsrådet.

Det står derfor heller ikke altid klart, hvem der har det ledelsesmæssige ansvar for at håndtere problemer med arbejdsmiljøet og hvordan de løses bedst. Noget er menighedsrådets ansvar, noget er den gejstlige ledelsesstregs ansvar. I sidste ende er det måske først og fremmest et fælles ansvar, som alle, der har deres daglige gang i folkekirken, kan medvirke til at løse. Når man peger på andre, er der mindst 3 fingre, der peger på én selv.

Ingen kan være tjent med, at hånden bliver holdt over personer, der vedvarende skaber problemer for samarbejdet lokalt. Det gælder uanset, om vi taler om præster, ansatte eller menighedsrådsmedlemmer. Så er det bedre, at vejene skilles i tide.

Vi skal selvfølgelig benytte de redskaber, vi har til rådighed i form af Folkekirken Arbejdsmiljørådgivning og gennem samarbejde mellem de to ledelsesstrengene, til at løse samarbejdsproblemer og konflikter, når de er opstået.

Men endnu bedre er det at forebygge konflikter, før de opstår. Her kan vi som menighedsråd spille en vigtig rolle ved at tage ansvar for at opbygge en åben og tillidsfuld kultur i vores lokale kirker. Problemer forebygges bedst ved at tale med hinanden, ikke ved at tale om hinanden på de sociale medier. Vi skal sætte fokus på, hvad god ledelse indebærer hos os; vi skal sørge for, at der er en personalepolitik, der bliver efterlevet; vi skal tage vare på samvirket mellem læg og gejstlig i menighedsrådet. Og så skal vi benytte os af mulighederne for at blive endnu bedre til at varetage vores opgaver gennem uddannelse og ved at deltage i erfaringsudveksling med andre menighedsrådsmedlemmer.

Løsningerne skal findes inden for den nuværende ledelsesstruktur. Vi kan ikke afvente eventuelle strukturændringer, som i øvrigt næppe vil løse problemerne. Det er ikke løsningen at flytte den daglige ledelse længere væk fra den enkelte kirke, ligesom det ikke er løsningen at gøre menighedsrådet til en traditionel bestyrelse, som både præster og øvrige ansatte refererer til.

Hvis vi arbejder sammen, er der håb for, at vi kan overvinde konflikter, så folkekirken bliver den arbejdsplads, som den burde være.

.....

Det handler om kommunikation, internt i den enkelte kirke og i folkekirken generelt. Folkekirken nye intranet kan forhåbentlig blive et værktøj, der sikrer, at menighedsråd og medarbejdere har et fælles grundlag for dialogen. Samtidig er det et konkret eksempel på en administrativ lettelse, der gør det lettere for det enkelte menighedsrådsmedlem at holde sig orienteret og dermed have et kvalificeret grundlag for at varetage opgaverne.

Vi har brug for at styrke kvaliteten i menighedsrådsarbejdet. Det handler om mere end kommunikation og uddannelse. Det handler om mere end at forebygge og håndtere samarbejdsproblemer og konflikter. Vi skal først og fremmest blive endnu bedre til at tage ansvar for sognets administrative og kirkelige anliggender. Ikke alene fordi vi skal administrere medlemmernes kirkeskat forsvarligt, men primært fordi det er nødvendigt for at udvikle den lokale kirke, så den fortsat opleves relevant og nærværende for alle mennesker.

Vi kan godt tilrettelægge rammer for folkekirken arbejde ovenfra, og det er også nødvendigt. Men kirken lever i den enkeltes møde med evangeliet. Kirkens rolle i vores samfund og i menneskers liv er tæt forbundet med de fællesskaber, som kirken er rammen om. Folkekirken fortsatte betydning hænger tæt sammen med oplevelsen af at høre til i en familie, i en kultur, i en nation, i en bestemt tradition.

Folkekirken er på den måde også en vigtig samfundsbærende institution, som det er værd at værne om.

Vi skal samtidig undgå, at folkekirken lukker sig om sig selv. Der skal være plads til de unge; der skal være plads til dem på kanten af samfundet; der skal være plads til dem, der er kommet til vores samfund ad en anden vej; vi skal være åbne mod samfundet.

Dette er et håb om, at fremtidens folkekirke allerede nu vil være folkekirke for hele folket.

.....

Folkekirken vil have godt af at besinde sig på sin kerneopgave. Vi skal først og sidst forkynde Jesus Kristus som hele verdens frelser. Vi skal forkynde evangeliet, så den opstandne herre og frelser må bo ved troen i vore hjerter.

Det er folkekirkens mission. Alt vores arbejde med gudstjenester, undervisning og diakoni; alle vores møder og aktiviteter skal i sidste ende tjene denne opgave.

Måske skal vi turde gøre mindre, men bedre end i dag. Det er ikke mængden, men kvaliteten der kan forandre et menneskes liv.

.....

Vi er gået fra krise til krise. Fra klimakrise, til coronakrise, til krig, og måske videre til de afledte effekter af krigen. Kriserne forsvinder ikke, fordi vores opmærksomhed bevæger sig videre.

Vi skal lære af erfaringerne fra kriserne, fordi de viser os noget vigtigt om, hvem vi er – som mennesker såvel som kirke og samfund. Vi skal bruge erfaringerne til at blive bedre til at agere i nye kriser.

Det er ikke folkekirkens opgave at løse hverken klimakrise, coronakrise eller krigen. Men det ændrer vilkårene for at være kirke i tiden, vilkår som vi bliver nødt til at tilpasse os.

Det hedder ofte, at håb ikke er en strategi. Men det er vigtigt, at vi ikke opgiver håbet, men holder fast i tillid til det, der håbes på. Vi lever måske med en overdreven tillid til, at alle vores problemer er menneskeskabte, og at det alene er vores ansvar at finde løsninger på de problemer og kriser, som vi står over for. Mennesket, naturen og Gud indgår i et komplekst samspil, men vores tro er fast tillid til det, der håbes på. For Gud er med os alle dage indtil verdens ende.

Lad os derfor ikke glemme håbet om en verden med fred og retfærdighed. Håbet om, at de skal smede deres sværd om til plovjern, og deres spyd til vingårdsknive, som profeten Mika skriver.

Vi skal vende om fra den vej, der fører til krig og uretfærdighed i verden. Mit håb er, at dette er muligt.

.....